תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי אגדות · סדר קדשים

מהרש"א - חידושי אגדות על תמורה

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מהרש"א - חידושי אגדות על תמורה

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מהרשא-חידושי-אגדות-על-תמורה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף יד: 4
דף טו: 4
דף טז: 4

דף יד:

לא הלך אבשלום אלא להביא כבשים מחברון כו' כל הסוגיא מפורש פ"ק דנזיר ופ"ק דסוטה ע"ש:

דף טו:

בטלו האשכולות איש שהכל בו כו' מפורש בסוף סוטה ע"ש:
שם ליבא דאימעט מיגמר כו' עיין פירש"י ותוס' ליבא דאימעט לענין אותן ששכחו שלא ידעו להחזירן וק"ק דלמאי איצטריך למימר דלבן אימעיט (דא"כ) [דא"נ] היו לבן כראשונים מחמת שכחה לא ידעי להחזירן כדקאמר לעיל וי"ל. ויש לדקדק בענינא מאי דקאמר מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר היו למדין תורה כמשה מכאן כו' למאי אי לענין שכחה הא הוה כבר בימי אבלו של משה ונראה דה"פ שהיו למדין תורה כמשה להבין דבר מתוך דבר וק"ל:

דף טז.

א"ל ליהושע שאל א"ל לא בשמים כו' ר"ל שאל מן השמים ויודיעך ההלכות ששכחת והשיב לא בשמים היא דמשמת משה לא נתנה התורה לשאול ספיקתיה מן השמים דלכך נקראת תורת משה אבל נתנה להכריע בספקות ע"פ הרוב כדין תורת משה דקאמר לעיל והוא הענין בעצמו שהשיבו שמואל ופנחס דאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה דהיינו משמת משה לא ניתן לשום נביא לחדש מן השמים אלא ניתנה לחכמים אם לטמא אם לטהר ע"פ הרוב והא דלא נקט נמי גבי יהושע מה"ט דאין נביא רשאי כו' דמקרא יליף לה ברפ"ק דמגילה מדכתיב אלה המצות גו' י"ל משום דיהושע גופיה שמעון כבר מפי משה אלא ששכחן ולא הוה חידוש דבר כ"כ דבכלל אלה המצות גו' הוא וקאמר דמ"מ מן השמים לא נתנה להכריע ע"פ נביא ומה"ט אמרינן בעלמא דהחכם עדיף מנביא ודו"ק:
שם א"ל ליהושע שאל ממני כו' מיד תשש כחו של יהושע כו' פירש"י בעון שגרם להחליש דעתו של משה כו' ע"ש וי"ל עוד על שנתגאה יהושע לומר כן שיודע הכל והכא קאמר דבאו להורגו משום שפשע כיון שמשה היה עדיין חי והיה לו ממי לשאול משא"כ הנך דשכחן בימי אבלו של משה דלא פשע כלום דשכחה אונס מקרי וא"ל הקב"ה לומר לך א"א כו' כדקאמר לעיל דלאו בשמים היא אלא לך וטרדן במלחמות דכתיב ויהי אחרי מות משה גו' משה עבדי מת קום עבור גו' דהיינו שהתחיל לדבר עמו במלחמות כיבוש

א"י ולא התחיל לומר לו הא דכתיב בתר הכי רק חזק ואמץ לשמור ולעשות ככל התורה גו' וק"ל:

שם החזירן עתניאל כו' שנאמר וילכדה עתניאל גו' נראה משום דכל ענין נאמר ב' פעמים א' בספר יהושע ע"ש שכלב עלה שם ובספר שופטים ע"ש שבט יהודה ובשניהם כתיב ויאמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה גו' מה לו לקרית ספר שהרי לא ניתן לו לנחלה רק חברון כדמוכח מקראי וע"כ דרשו חד מהנך קראי לענין הלכות שנשתכחו שאמר ויעל משם כלב אל יושבי דביר דהיינו למקום מושב חכמים בדברי תורה לבא על הנך הלכות ושם דביר דהיינו דברים שנתווכחו עתה בהם לפנים קודם שנשתכחו היו כמו קרית ספר תורה שלא היה בהם ספק ואמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה שתהיה בידו כמו לפנים אתן לו את בתי עכסה גו' ומאי רבותיה וע"כ אמרו לדרוש שמה: (ע"ש שכל הרואה כו'). ואמר מאי ותצנח מאי אשמועינן שתצנח מעל החמור וקאמר דאינו אלא משל שנתן לה איש בעל תורה שלא יוכל לפרנס את אשתו כמו החמור שצועק על מזונותיו כך האשה צועקת על מזונותיה וע"כ אמרה תנה לי ברכה גו' שיוכל לפרנס אותי והשיב לה כי נתתי לך גולות עליות גו' כדאמרינן בברכות בעושין תורתן קבע ומלאכתן עראי שמלאכתן מתברכת מלמעלה וק"ל:

שם מאי יפונה שפנה מעצת כו' מפורש במסכת סוטה פ"ק:

שם תנא הוא עתניאל כו' ומה שמו יהודה אחי שמעון כו' פי' זה למדתי מפירש"י בפ' שופטים הא דכתיב שם יהודה יעלה גו' ויאמר לשמעון אחיו גו' משמע דלאו שבט יהודה ושבט שמעון קאמר אלא יהודה ושמעון אחיו ממש קאמר והוא עתניאל שהיה שמו יהודה ואחיו שמו שמעון וז"ש שם וילך יהודה גו' וילך משם אל יושבי דביר גו' דהיינו עתניאל שהוא לכדה כמפורש שם וק"ל:

שם הוא עתניאל הוא יעבץ כו' מהאי קרא דמייתי כתיב לעיל מיניה ולאשחור אבי תקוע גו' וכתיב ויהי יעבץ נכבד מאחיו ואמו גו' ובפ"ק דסוטה דרשינן ולאשחור אבי תקוע כו' הוא כלב וקאמר דהיה יעבץ נכבד בתורה מאחיו כלב כדלעיל וקראו יעבץ שיעץ וריבץ תורה כו' כדמפורש בקרא ומשפחת סופרים יושבי יעבץ תרעתים גו' כמפורש פ"ק דסוטה וקראו עתניאל ע"ש שענאו אל דכתיב ויקרא יעבץ גו' אם ברך תברכני בתורה כו' כמו שבקשה עכסה תנה לי ברכה דהיינו פרנסה ע"י שתברכני בתורה תהיה מלאכתי מתברכת וע"כ כפל לומר ברך תברכני וכל הענין נדרש לענין והרבית את גבולי בתלמידים ולא כמו שנאמר באלישע ויאמרו בני הנביאים גו' הנה המקום גו' צר ממנו ולפי שביטל תורה יש לה כמה סיבות ע"כ ביקש עליהן והיתה ידך עמי שלא ישתכח כי

השכחה היא סיבה גדולה לביטול שיאמר מה לי ללמדה כיון שהיא משתכחת ממני וכן שיזדמנו לו ריעים כמותי שלא יבטלו אותי מתורתי וכן ביצה"ר שלא יבטלני ואמר ואם לאו הריני הולך בנסיסי כו' זה אינו מפורש בקרא אבל מכלל הן אתה שומע לאו מכלל לבלתי עצבי שלא ישגבני יצה"ר אתה שומע עצבי אם ישגבני יצה"ר ואמר כיוצא בדבר כו' ר"ל כיוצא בו שדרש לעיל קרא לענין תורה דריש ליה נמי הכא כן דכתיב רש ואיש תככים גו' בהאי קרא מקרי ליה לרב איש תככים אינו מופלג בחכמה כ"כ עד שמלמדו ואז מאיר ה' עיני שניהם כי גם הרב מקבל מתלמידו כמ"ש ויותר מתלמידי אבל אם אינו מלמדו קאמר באידך קרא עשיר ורש נפגשו ואין הרב שהוא העשיר רוצה ללמוד עם תלמיד שהוא הרש עושה כלם ה' שהקב"ה עושה דעת שניהם שזה הרב בדעתו הוא שלא יקבל כלום מתלמידו אבל התלמיד דעתו ללמוד לקבל הקב"ה עושה דעת שניהם שהרב נעשה טיפש כי' וכה"ג דריש ליה ר"י לענין צדקה רש ואיש תככים גו' מאיר עיני שניהם ה' כי בנתינתו לרש גם הנותן זוכה להתעשר כדאמרינן גבי צדקה וקרא דאם ברך תברכני גו' לא דריש כולה לענין תורה אם ברך תברכני בפ"ו שמצינו בו ברכה לאדם ולנח והרבית את גבולי בבנים ובבנות היינו שלא יהיה להם מקום צר והיתה ידך עמי במשא ומתן כמ"ש לעיל מי שדר בעליונים כו' ועשית מרעה שלא יהא מיחוש ראש ומיחוש כו' שאלו אברים הם אשר מהם באים חושים הרוחנים וק"ל:

הדרן עלך מסכת תמורה